

Postoj Českého telekomunikačního klastru z.s. a Výboru nezávislého ICT průmyslu z.s. k navrhovanému znění zákona o kybernetické bezpečnosti

Český telekomunikační klastr z.s. a Výbor nezávislého ICT průmyslu z.s. jsou zástupcem převážně malých a středních poskytovatelů připojení k internetu v České republice. Společně s ostatními asociacemi zastupujícími trh českých elektronických komunikací se zapojujeme do připomínkování návrhu nového zákona o kybernetické bezpečnosti. Předkládaný návrh v jeho současné podobě vnímáme jako největší hrozbu českým elektronickým komunikacím přinejmenším za poslední dekádu. Tento návrh prohloubí dopady probíhající ekonomické krize a negativně se projeví na straně podniků i domácností. Ačkoliv některé aspekty návrhu odrážejí implementační povinnost ve vztahu k Evropské unii, zejména klíčová oblast regulace dodavatelského řetězce žádný evropský podklad nemá a je pouhou iniciativou České republiky, respektive předkladatele návrhu.

Administrativní zátěž podnikatelů: Návrh v nynější náročné době přispívá k neustále se rozšiřující administrativní zátěži poskytovatelů služeb. Novou administrativní kapacitu pro plnění povinností vyplývajících ze zákona bude muset vyčlenit více než 5,5 tisíce poskytovatelů služeb (zdroj: NÚKIB, „*Budoucí regulace kybernetické bezpečnosti ve světle směrnice NIS2*“). Podnikatelé zařazení do režimu vyšších povinností přitom budou muset vyčlenit pracovníky, jejichž náplní práce bude nikoliv kybernetická bezpečnost (která je zajišťovaná již dnes) ale pouze tvorba výkazů, hlášení a dalších administrativních povinností vůči NÚKIB. Soukromý sektor v tomto směru navrhoval výrazné omezení administrativních povinností a zvýšení kvantitativních stropů přeřazujících menší poskytovatele služeb do režimu vyšších povinností. Tyto výhrady nebyly akceptovány. V souvislosti s tímto bodem navíc upozorňujeme, že hrozí také razantní nárůst provozních nákladů i na straně státu, ve výhledovém rozpočtu pro roky 2025 a 2026 blízko ke dvounásobku současných rozpočtových požadavků NÚKIBu.

Nekontrovaná pravomoc úřadu: Návrh zákona předpokládá, že nejdůležitější aspekty regulace si NÚKIB stanoví sám prováděcími předpisy (vyhláškami – viz např. § 4 odst. 4 návrhu, § 15 odst. 3, § 29 odst. 3 a 4 a další), k jejichž vydání má být návrhem zákona zmocněn. Jedná se přitom o klíčové aspekty jako, kdo bude regulován, jaké činnosti podléhají regulaci a jaké povinnosti tato regulace bude obnášet. Jelikož NÚKIB také s bezprecedentní úpravou deliktů odpovědnosti dohlíží na dodržování povinností dle navrhovaného zákona, stává se tak de facto vykonavatelem vlastní moci zákonodárné, výkonné i rozhodovací, a tedy ve své oblasti státem ve státě. Na rozpor návrhu zákona s ústavněprávními zásadami dělby moc v tomto ohledu upozorňoval i odbor kompatibility úřadu Vlády ČR. Soukromý sektor navrhoval stanovení předmětných kritérií přímo zákonem tak, aby daná kritéria byla od počátku známa, transparentní a nemohla být kdykoliv jednostranně měněna. Tyto výhrady sektoru nebyly akceptovány.

Hrozby likvidačního ohrožení podnikatelů a monopolizace trhu: Projednávaný návrh zákona dává NÚKIB pravomoc dle vlastního uvážení zakazovat užívání určitých technologií nebo omezovat podmínky jejich užití plošně vůči všem subjektům na trhu formou opatření obecné povahy (OOP; viz § 31 návrhu a následující). V této pravomoci není Úřad věcně omezen. Soukromý sektor v tomto směru obzvláště vytýká, že zakazy mohou směřovat nejen do klíčové centrální části sítě, nýbrž mohou se dotýkat i periférií včetně koncových zařízení v domácnosti každého uživatele internetu. Vzhledem k obrovskému počtu koncových zařízení, jejichž vzájemné sladění je pro fungování sítě nezbytné (tj. zařízení jednoho výrobce nelze bez dalšího vyměnit za zařízení jiného výrobce bez zhoršení fungování celé sítě) lze již nyní vyčíslit, že necitlivá regulace této oblasti, která by vedla k nutnosti vyměnit periferní zařízení, by i pro regionálního operátora – pokud by splnění zákazu pro něho bylo vůbec možné – znamenala nutnost vynaložit zhruba než 250 milionů Kč, což je částka, která by zcela ochromila jeho investiční aktivitu ve víceletém horizontu. Tyto prostředky by v lepším případě musely být hrazeny ze zdrojů vyčleněných jinak na rozvoj a údržbu sítě, a vedly by tak k nevyhnutelnému zaostávání infrastruktury elektronických komunikací v České republice, a to v horizontu mnoha let. V horším případě by takové výdaje znamenaly nutnost ukončit podnikání dotčených poskytovatelů a s tím související výpadky služby a monopolizaci trhu.

Jelikož NÚKIB v jednáních o návrhu zákona projevil elementární neochotu akceptovat výhrady předkládané poskytovateli, nelze očekávat, že jejich potřeby a výhrady zohlední ani později při vydávání OOP. Ke zmírnění tohoto problému soukromý sektor navrhoval mimo jiné omezení dané regulace jen na jádro sítě, zvýšení kvantitativních stropů a tím pádem vynětí menších subjektů z přísnějšího režimu povinností, věcné omezení obsahu možných opatření obecné povahy a náhrady finančních ztrát takovou regulací způsobených. Tyto výhrady sektoru nebyly akceptovány.

Následky pro podnikání: Regulace přechází z regulovaných subjektů na neregulované. V případě plné aplikace „Mechanismu“ mimo jádro sítě budou totiž muset aplikovat stejná pravidla i velkoobchodní partneři regulovaných subjektů. Vzájemná spolupráce je v telekomunikacích rozvinutý koncept, redukuje nutnost vytváření vzájemně paralelních sítí s nízkou utilizací a zvyšuje robustnost sítí proti výpadkům geografickým oddělením sítí.

Bezpečnost zásobování a dodávek: Menší podnikatelé adoptují nové technologie a inovace rozdílným způsobem nežli celostátní operátoři. Výrobci, kteří se soustředí na obsluhu největších operátorů téměř nikdy neobsluhují menší odběratele napřímo v celé šíři portfolia. Na příkladu společnosti Samsung a zájmu o dodávky pro pilotní projekty v 5G využívající milimetrová pásma dokládáme vysokou pravděpodobnost narušení inovační schopnosti pro menší subjekty; tito dodavatelé otevřeně deklarují neschopnost poskytovat výrobovou a aplikační podporu mimo mobilní trhy kvůli svým kapacitním omezením. Bude-li použitý koncept široké regulace dodavatelů v celé síti, kdy je víceméně každá funkce sítě považována za kritickou, zůstanou menší subjekty závislé na několika málo dodavatelích technologické výbavy, kteří nepocházejí z „nespojeneckých zemí“. To paradoxně naruší bezpečnost dodavatelského řetězce více, nežli je stávající stav, protože se tím zužují či zcela eliminují možnosti výběru. Již v době omezení dodávek zařízení v období pandemie Covid 19 jsme byli nuceni k obměnám dodavatelů kvůli kapacitním omezením ve výrobním řetězci. Abychom odstranili nebo zmírnili tento problém, navrhovali jsme zvýšení stropů pro kvalifikaci poskytovatelů jako subjektů regulace mechanismu prověřování dodavatelského řetězce a/nebo zacílení regulace rozsahu toliko na jádro sítě. S tím souvisí i naše připomínka k nedostačenému rozsahu dopadové analýzy RIA. Tyto připomínky nebyly akceptovány.

Zero trust policy: Řízení bezpečnosti sítí je komplexní problematika, založená na nulové důvěře ke všem prvkům v síti. Dobře bezpečnostně spravovaná a auditovaná síť bezpečně odděluje řídicí funkce sítě od uživatelské roviny. Společně s fyzickým zabezpečením prvků sítě a oddělením jednotlivých částí sítě do samostatných logických segmentů a mikrosegmentů, zabezpečujeme vysokou úroveň bezpečnosti funkcí sítě a zabezpečení proti kompromitaci. Tvrdíme, že je extrémně nepravděpodobné až nemožné, aby jakýkoliv mass market výrobce modifikoval zařízení okrajových částí sítě a nebyl v řádech měsíců odhalen. Rizika, která nedokážeme popsáním způsobem spolehlivě mitigovat, se nacházejí toliko v jádru sítí, protože z nichž je síť obsluhována. Pro funkce jádra sítě aplikujeme striktní bezpečnostní politiky a v souladu s Varováním NUKIB budto používáme, či plánujeme při pravidelné obměně používat, zařízení toliko ze spojeneckých zemí. Naše připomínka směřující k omezení regulace mechanismu prověřování dodavatelského řetězce toliko na jádro sítě nebyla akceptována. Přínos pro bezpečnost sítí je přitom v případě regulace okrajových částí mizivý či neměřitelný.

Dopady na rozvoj sítí mimo hustě zalidněné oblasti: Regulace je pro menší a střední podniky řádově více zatěžující nežli pro podniky s velkou tržní silou. Už aplikace nových pravidel podle NIS2 a CER přinese nevyhnutelný nárůst regulační zátěže, které odčerpá část inovační a investiční schopnosti MSP segmentu. Budou-li aplikována pravidla Mechanismu také na velkoobchodní partnery velkých operátorů, přeruší se investiční úsilí v místech, která výstavbu moderních digitálních sítí potřebují nejvíce. Dojde-li k vypovězení velkoobchodních smluv na využívání páteřních, přípojních a přístupových sítí z důvodů snahy vyhnout se tvrdé formě regulace a investiční nejistotě, dojde ke zbytečné výstavbě paralelních infrastruktur i v oblastech dnes již pokrytých a tím pádem k neefektivnímu nakládání se zdroji.